ADABIYOT TA’LIMIDA AI-PROMPTING: O‘QUVCHILARNING 4K KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH TEXNOLOGIYASI

Yusufjonova Nazokat Nig‘madjon qizi,
Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti doktoranti (DSc)
senator_advokat@mail.ru
+998 99 530 15 05

Annotatsiya: *Ushbu maqolada umumta’lim maktablarining adabiyot darslarida sun’iy intellekt imkoniyatlaridan maqsadli foydalanish, xususan, K-D-M-I (kontekst, didaktik maqsad, metodik cheklov, interfaol integratsiya) modeli asosida promptlar tuzish metodikasi yoritilgan. Tadqiqotda Artur Konan Doyl, Jek London va Anton Chexov asarlarini o‘rganish jarayonida o‘quvchilarning 4K ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan innovatsion topshiriqlar va raqamli loyihalar tahlil qilingan.*

Kalit so‘zlar: *adabiy ta’lim, sun’iy intellekt, AI-prompting, K-D-M-I modeli, 4K ko‘nikmalari, raqamli didaktika, formativ baholash, interfaol ta’lim.*

AI-промптинг в литературном образовании: технология развития навыков 4K у учащихся

Юсуфжанова Назокат Нигмаджоновна,
докторант (DSc) Ташкентского государственного университета узбекского языка и литературы имени Алишера Навои
senator_advokat@mail.ru
+998 99 530 15 05

Аннотация: *В данной статье рассматривается методика целенаправленного использования возможностей искусственного интеллекта на уроках литературы в общеобразовательных школах, в частности, создание промптов на основе модели K-D-M-I (контекст, дидактическая цель, методическое ограничение, интерактивная интеграция). В исследовании анализируются инновационные задания и цифровые проекты, направленные на развитие навыков 4K у учащихся в процессе изучения произведений Артура Конан Дойла, Джека Лондона и Антона Чехова.*

Ключевые слова: *литературное образование, искусственный интеллект (ИИ), AI-промптинг, модель K-D-M-I, навыки 4K, цифровая дидактика, формативное оценивание, интерактивное обучение.*

AI prompting in teaching literature: technology for developing students’ 4C skills

Yusufjonova Nazokat Nigmadjon qizi,
Doctoral student (DSc), Alisher Navoi Tashkent State University of Uzbek Language and Literature
senator_advokat@mail.ru
+998 99 530 15 05

Abstract: *This article explores the methodology of the targeted use of artificial intelligence in literature classes at general secondary schools, specifi-*

*cally focusing on prompt constructing method based on the **C-D-M-I (Context, Didactic Goal, Material/ Method, Interactive Integration)** model. The study analyzes innovative tasks and digital projects aimed at developing students' 4C skills during the study of works by Arthur Conan Doyle, Jack London, and Anton Chekhov.*

Keywords: *literary education, artificial intelligence, AI prompting, C-D-M-I model, 4C skills, digital didactics, formative assessment, interactive learning.*

Bugun sun'iy intellekt shunchaki quruq ma'lumot qidirish vositasi bo'lishdan to'xtagan, u o'quvchilarning individual ehtiyojlariga moslasha oladigan va o'qituvchi uchun intellektual hamkor rolini bajaradigan murakkab metakognitiv platformaga aylanmoqda. Biroq sun'iy intellektning mavjudligi o'z-o'zidan ta'lim samaradorligini kafolatlamaydi, ular to'g'ri boshqarilgandagina yuqori kognitiv va didaktik qiymatga ega bo'lishi mumkin. Boshqacha aytganda o'quv jarayonining muvaffaqiyati ushbu vositadan maqsadli foydalana olish malakasiga bevosita bog'liqdir.

6-sinf "Adabiyot" darsligiga kiritilgan Artur Konan Doylning "Mallalar uyushmasi" detektiv hikoyasi epik turga mansub bo'lib, u voqeabandligi, personajlar xarakteridagi ziddiyatlar va eng muhimi mantiqiy-deduktiv mushohadaga qurilganligi bilan ajralib turadi. Bu asar orqali o'quvchilarda XXI asrning eng muhim ko'nikmalari sanalgan 4K (kritik fikrlash, kreativlik, kollaboratsiya, kommunikatsiya)ni rivojlantirish uchun beqiyos imkoniyat mavjud. K-D-M-I formulasini endi oddiy testlar darajasidan olib chiqib, muammoli ta'lim bosqichiga ko'taramiz.

Epik asarlarni, xususan, detektiv janridagi matnlarni sun'iy intellekt vositasida loyihalashning asosiy didaktik maqsadi o'quvchini passiv kitobxondan faol tergovchi-tadqiqotchiga aylantirishdir. Perplexity AI modelida K-D-M-I formulasi asosida yozilgan quyidagi prompt quruq syujet bayonidan qochib, to'g'ridan-to'g'ri o'quvchining mantiqiy tahlil qilish va jamoaviy ishlash ko'nikmalarini raqamli platformalar orqali rivojlantirishga qaratilgan.

Kontekst: Sen jahon adabiyoti, mantiq ilmiga va raqamli didaktikaga ixtisoslashgan yuqori malakali metodistsan. Sening vazifang Artur Konan Doylning "Mallalar uyushmasi" hikoyasini shunchaki o'qib chiqish emas, balki o'quv jarayonini o'quvchilarning 4K ko'nikmalarini ishga soladigan interfaol tadqiqot maydoniga aylantirishdir.

Didaktik maqsad: O'quvchilarga Sherlok Xolmsning "ko'rish va mushohada qilish" (deduksiya) o'rtasidagi farq haqidagi falsafasini tushuntirish. Asardagi sabab-oqibat zanjirini (masalan, yordamchining tizzasi nima uchun kir bo'lgani, nega u yarim maoshga ishlagani, nega yer hassada urib ko'rilgani) o'quvchilarning o'zlari kashf qilishiga erishish.

Metodik cheklov: Voqealar syujetini tayyor holda so'zlab berma. Jinoyat va o'g'rilik jarayonini ulug'lama, aksincha, intellekt va aql-idrokning jinoyat ustidan qozongan g'alabasiga urg'u ber. Topshiriqlar 6-sinf o'quvchilariga mos, qiziqarli, o'yinlashtirilgan va mantiqiy boshqotirma shaklida bo'lsin.

Interfaol integratsiya: Men uchun 4 ta zamonaviy ta'lim platformasi imkoniyatlaridan kelib chiqib, 4K ko'nikmalarining har biri uchun bittadan (jami 4 ta) innovatsion metodik topshiriq ishlab chiq.

Sun'iy intellekt tomonidan generatsiya qilingan raqamli didaktik mahsulot:

I. Tanqidiy fikrlash (Critical thinking).

Metodik maqsad: o'quvchini Sherlok Xolmsdek fikrlashga o'rgatish.

Topshiriq formati: "Sabab va oqibat zanjiri"ni topish (Wayground.com platformasida mantiqiy viktorina yaratish (1-rasm).

1-savol: Xolms yordamchining tizzasidagi kir va ishqalangan shimni ko‘rib qanday haqiqatni kashf etdi?

A) Uning juda bexafsala va tartibsiz yigit ekanligini

B) (To‘g‘ri javob) Yigitning yerto‘lada uzoq vaqt tiz cho‘kib yer qaziyotganini

C) Yordamchi bog‘dorchilik bilan shug‘ullanib, doimiy ravishda gul ekayotganini

D) Eski va chang yerto‘lani tozalab, tartibga keltirayotganini.

2-savol: Xolms nima uchun ko‘cha toshlarini hassasi bilan urib ko‘rdi?

A) Asablarini tinchlantirish uchun

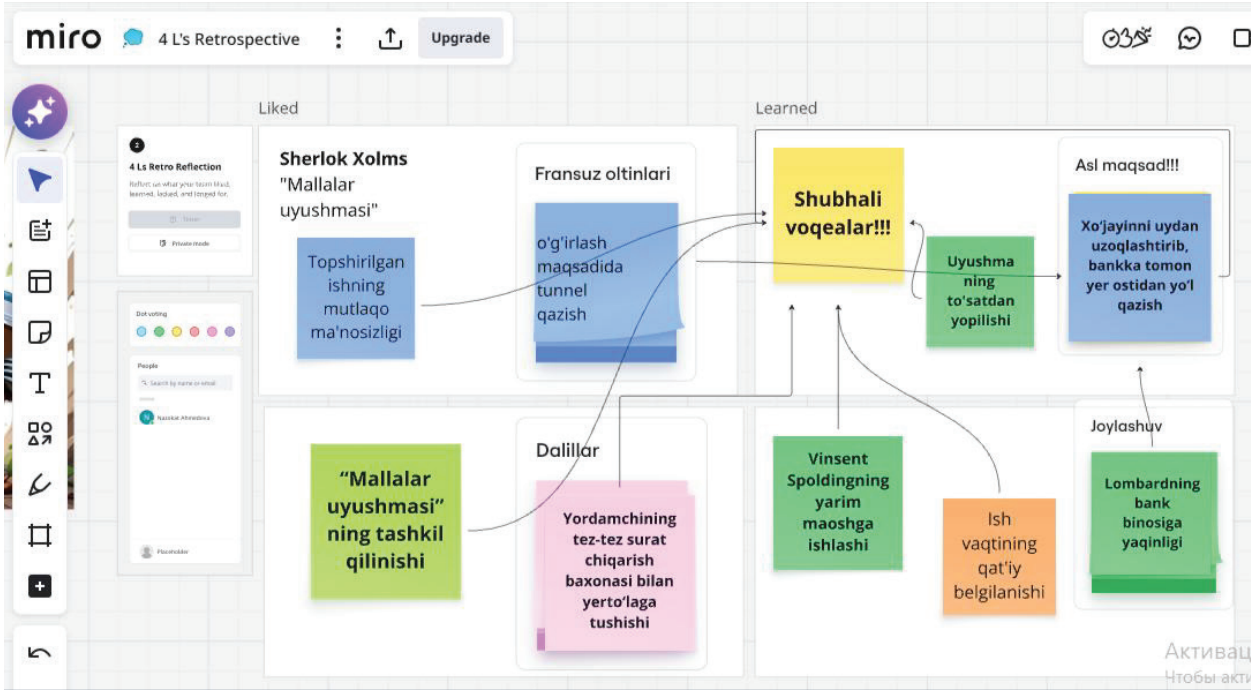
B) (To‘g‘ri javob) Yer ostida bo‘shliq (lahim) bor yoki yo‘qligini ovozidan aniqlash uchun

C) Sifatini tekshirish uchun

D) Jinoyatchilar qochish paytida tasodifan tushirib qoldirgan ashyoviy dalilni qidirish uchun.

1-rasm. Wayground.com platformasida viktorina

2-rasm. Miro.com onlayn doskasida dalillarni vizuallashtirish

II. Kollaboratsiya (Collaboration).

Metodik maqsad: Jamoaviy aqliy hujum orqali dalillarni to‘plash.

Topshiriq formati: “Tergovchilar doskasi”ni yaratish. Miro interfaol doskasida dalillar asosida xarita tuzish (2-rasm).

O‘quvchilar 4-6 kishilik guruhlarga ajratiladi. Miro elektron doskasida asardagi tushunarsiz, shubhali tuyulgan voqealar, dalillar yozib chiqiladi. Guruh a’zolari bu dalillarni qizil chiziqlar orqali jinoyatchining asl maqsadiga qanday bog‘lanishini chizib ko‘rsatishlari kerak.

1-dalil: Vinsent Spoldingning yarim maoshga ishlashi.

2-dalil: “Mallalar uyushmasi”ning tashkil qilinishi.

3-dalil: Yordamchining tez-tez surat chiqarish baxonasi bilan yerto‘laga tushishi.

Natija (guruh xulosasi): Bularning barchasi xo‘jayinni uydan uzoqlashtirib, bankka tomon yer ostidan yo‘l qazish uchun qilingan hiyla edi!

III. Kreativlik (Creative thinking).

Metodik maqsad: Matnga ijodiy yondashish va badiiy fantaziyani o‘stirish.

Topshiriq formati: “Ertalabki xronika” gazetasi muxbiri rolini bajarish. Padlet platformasida rasmli maqola tayyorlash (3-rasm).

O‘quvchilar Padlet elektron doskasiga kirib, o‘zlarini XIX asr oxiridagi London gazetasining jurnalistidek his qilishadi va bankdagi o‘g‘rilikning fosh etilishi va Sherlok Xolmsning dahosi haqida shov-shuvli maqola yoki e’lon yozadilar.

IV. Kommunikatsiya (Communication).

Metodik maqsad: Notiqlik, o‘z fikrini dalillash va ommaga taqdim etish ko‘nikmasini rivojlantirish.

Topshiriq formati: “Bir daqiqalik deduksiya” tayyorlash (Flipgrid platformasida video yaratish).

O‘quvchilar asardagi biror qahramon (masalan, Uotson yoki bank direktori Merriuezer) nomidan qisqa video yozishadi. Videoda ular: *“Men bugun hayotimdagi eng g‘aroyib odam – Xolms bilan yerto‘lada yashirinib o‘tirdim. Uning fikrlashiga qoyil qoldim, chunki...”* deya Xolmsning qaysi xulosasi ularni ko‘proq hayratda qoldirganini og‘zaki tarzda hissiyot bilan gapirib berishlari kerak.

Ushbu modeldan ko‘rinib turibdiki, sun’iy intellekt syujetni shunchaki mexanik ravishda tahlil qilmadi, balki uni o‘quvchi qalbini o‘ziga tortuvchi didaktik jarayonga aylantirdi. Topshiriqlar ichida “Asar qachon yozilgan?” yoki

3-rasm. Padlet.com platformasida yaratilgan onlayn gazeta e’loni

“Bosh qahramonning ismini toping” degan an’anaviy va o‘quvchini o‘ylashdan to‘xtatadigan savollar umuman yo‘q. O‘quvchi endi asarni eslab qolish uchun emas, uning sirlarini ochish (Wayground), do‘stlari bilan birgalikda tergov olib borish (Miro), unga ijodiy yondashish (Padlet) va muloqot qilish (Flip) uchun o‘qiydi. Bu yondashuv o‘quvchilarning adabiyotga bo‘lgan qiziqishini mutlaqo yangi bosqichga olib chiqadi.

Raqamli ta’limda keskin bahslarga sabab bo‘layotgan muammolardan biri – bu an’anaviy uy vazifalarining o‘z pedagogik funksiyasini yo‘qotib borayotganidir. Tadqiqotlar umumta’lim maktablarida o‘quvchilar tomonidan uy vazifalarini mustaqil bajarish ko‘rsatkichi yildan yilga keskin pasayib borayotganini ko‘rsatmoqda [9,161]. Buning asosiy sababi faqat o‘quvchilarning mas’uliyatsizligi emas, balki generativ sun’iy intellekt vositalarining ommalashuvidir. Adabiy ta’limda yillar davomida berib kelingan “Asar qahramoniga ta’rif yozing”, “Hikoya bo‘yicha reja tuzing”, “She’rning g‘oyasini tushuntiring”, “Insho yozing” kabi uy vazifalarini bugungi kunda ChatGPT, Claude AI kabi neyrotarmoqlar soniyalarda, yuqori akademik darajada bajarishi hech kimga sir emas. Natijada o‘quvchi matn ustida ishlash, fikrlash o‘rniga tayyor raqamli mahsulotni o‘zlashtirmoqda. YUNESKO xulosalariga ko‘ra, sun’iy intellektning ta’limga nazoratsiz kirib kelishi o‘quvchilarda tanqidiy va ijodiy fikrlash ko‘nikmalarining rivojlanmasligiga sabab bo‘ladi [6, 35].

AQSh va Yevropa ta’limining turli sohalarida o‘tkazilgan so‘nggi sotsiologik so‘rovlar shuni ko‘rsatadiki, yuqori sinf o‘quvchilarining 70% dan ortig‘i gumanitar fanlardan berilgan yozma uy vazifalarini neyrotarmoqlar yordamida generatsiya qilmoqda [2, 1028]. O‘qituvchi esa o‘quvchining haqiqiy bilim darajasini emas, balki sun’iy intellektning matn yaratish qobiliyatini baholashga majbur bo‘lmoqda. Bu dars jarayonida raqamli illuziyani keltirib chiqarib, formativ baholash tizimini izdan chiqaradi. Kelgusida bu jarayon to‘g‘ri metodik yondashuv asosida tashkil qilinmasa, uy vazifalar butunlay o‘z ahamiyatini yo‘qotishi mumkinligi haqidagi xavotirlar ham yo‘q emas [3,7].

Yagona metodik yechim uyda bajarish uchun beriladigan topshiriqlarni mutlaqo boshqa shakllarda berish, sun’iy intellektni o‘quvchining o‘rniga vazifani bajaruvchi yashirin muallif emas, balki uning ijodiy g‘oyalarini ro‘yobga chiqaruvchi hamkori vositasiga aylantirishdir. Xo‘sh, o‘qituvchi ana shunday uy vazifalarini berishda qanday promptlardan foydalanishi mumkin, degan savol tug‘iladi.

O‘qituvchi to‘g‘ri prompt orqali tizimga shunday vazifalar tuzishni buyurishi kerakki, uning tayyor javobini internetdan topib bo‘lmasin. Keling, buni 9-sinf “Adabiyot” darsligiga kiritilgan Jek Londonning inson irodasi, hayot uchun kurash va ruhiy matonat tarannum etilgan “Hayotga muhabbat” asari misolida ko‘rib chiqamiz. Asarni 15-16 yoshdagi 9-sinf o‘quvchilariga an’anaviy savol-javob usulida o‘tish ularning psixologik imkoniyatlariga nisbatan adolatsizlik bo‘lishi tayin. Biz bu asar orqali ularga ekstremal vaziyatlarda omon qolish va shu bilan birgalikda insoniylikni saqlashni singdirish uchun sun’iy intellektni shunchaki matn tahlilchisi emas, balki ekstremal psixolog-trener va kvest loyihachi roliga kiritamiz.

O‘qituvchi tomonidan Cloud AI tizimiga kiritiladigan K-D-M-I formulasidagi prompt:

Kontekst: Sen ekstremal psixologiya bo‘yicha mutaxassis, 15-16 yoshli o‘smirlar bilan ishlash bo‘yicha tajribali kvest ustasi va metodistsan. Vazifang Jek Londonning “Hayotga muhabbat” hikoyasini oddiy o‘qish materialidan o‘quvchining shaxsiy tajribasiga aylantirishdir.

Didaktik maqsad: O‘quvchilarga hayotning qadri, iroda, tushkunlikni yengish va boylik va hayot falsafasini amaliy tarzda tushun-

tirish. Ular qahramonning nima uchun tirik qolganligini nazariy emas, vaziyatlar ichiga kirib analiz va sintez qilish orqali anglashlari kerak.

Metodik cheklov: O‘quvchilarga "Bosh qahramon nimalarni yedi?", "Bill nima qildi?" quruq yozma savollar berma. Topshiriqlar inson ruhiyatini sinovchi, qiziqarli va kelajak hayotida asqatadigan shaklda bo‘lsin. Vazifada o‘lim, qon kabi detallarni emas, yashashga bo‘lgan intilishni ulug‘la.

Interfaol integratsiya: Quyidagi 3 ta zamonaviy yondashuv asosida "Omon qolish kvesti" uy vazifasi loyihasini ishlab chiq.

Endi shu prompt asosida Cloud AI generatsiya qilgan uy vazifalarini tahlil qilamiz. "9-sinf o‘quvchilari uchun uy vazifasi:

O‘qituvchi: *Diqqat! Bugungi uy vazifasi daftar va ruchka bilan emas, iroda va aql bilan bajariladi. Siz poyonsiz Kanada sahrosida yolg‘iz qoldingiz. Jek Londonning qahramoni bosib o‘tgan yo‘lni endi siz xayolingizda bosib o‘tasiz. Quyidagi 3 bosqichli kvestdan muvaffaqiyatli o‘tsangizgina, "Najot kemasi"ga yetib borasiz!*

1-bosqich: "Hayot ryukzagi" reytingi.

Vaziyat: *Sizda Billnikiga o‘xshagan bitta xalta bor. Uning ichiga juda ko‘p narsa sig‘maydi. Hikoya voqealaridan, qahramonning xatolaridan xulosa chiqargan holda, sahroda omon qolish uchun eng kerak bo‘lgan 5 ta narsani muhimlik darajasiga ko‘ra 1dan 5 gacha tartiblang.*

Topshiriq: *gugurt, miltiq o‘qi, oltin to‘la hamyon, qalin odeyal, xarita, pichoq, suv paqirchasi. Shulardan 5 tasini tanlang. Nima uchun oltinni reytingdan chiqarib tashlaganingizni yoki nima uchun qoldirganingizni bitta kuchli argument bilan asoslang.*

2-bosqich. "Omon qolgan odam" kundaligi.

Vaziyat: Qahramon chalqancha yotib, bo‘rini poylagan eng og‘ir tun. Uning ko‘z oldida kemaga yetishish umidi turibdi.

Topshiriq: Telefoningizning diktofonini yoqing. Qahramon nomidan 1 daqiqalik "Omon qolish siri" nomli audio-podkast yozing. Unda qahramon nima uchun taslim bo‘lmaganini aytsin.

Ssenariy uchun g‘oya. Xirillagan, horg‘in, lekin qat'iy ovozda yoziladi: *"Mana 5 kundirki o‘rmalab kelyapman... Oltinni ham, miltiqni ham tashladim. Orqamdan kasal bo‘ri ergashib yuribdi. U mendan avval o‘lishimni kutyapti. Lekin men taslim bo‘lmayman! Nima uchun bilasizmi? Chunki Bill shunday qildi, u insoniyligini yo‘qotdi, men esa Bill emasman. Bu bo‘ri meni yengolmaydi, chunki menda hayvonlarda yo‘q narsa – yashash niyati, insoniy iroda bor! Kema ko‘rinyapti..."* (Audioni sinfning Telegram guruhiga yuboring).

3-bosqich. "Qotgan non sindromi" tahlili.

Vaziyat: Qahramon qutqarilib, kemaga olingach, juda ko‘p ovqat yedi, lekin shunda ham yostiq va karavot tagiga yashirincha qotgan non to‘play boshladi. Odamlar kulishdi, ammo olimlar indamadilar.

Topshiriq: Tasavvur qiling, siz kema psixologisiz. O‘sha qahramonga maktub yozing. Uning bu qilig‘i ustidan kulmang, balki uning holatini tushunganingizni va endi xavfsiz joyda ekanligini, qanday qilib bu ochlik qo‘rquvidan qutulish mumkinligini yosh psixolog sifatida maslahat berib yozing. Maktub 5-6 ta gapdan iborat bo‘lsin.

Yuqoridagi prompt asosida uy vazifasini modellashtirish orqali biz an'anaviy uy vazifasini hayotiy tayyorgarlik (Life skills) darsiga aylantirdik. Uning metodologik yutug‘i shundaki o‘quvchi asarni shunchaki hikoya qilib bermaydi, balki ekstremal vaziyatlarda kerak bo‘ladigan eng zarur narsalarni ajratadi va bu yuqori darajadagi analitik qobiliyatni talab qiladi. Audio-podkast yaratish topshirig‘i o‘quvchini iroda va matonat nima ekanini o‘z ovozi orqali ifodalashga majbur qiladi. Bu orqali qahramon jasorati o‘quvchining ruhiya-

tiga singadi. Shuningdek, 9-sinf o‘quvchisida boshqalar dardini tushunish, ularning holatini his qilish, inson psixikasi qanday ishlashi va vaziyatlarning asl sabablarini anglash ko‘nikmasi shakllanadi. Eng muhimi bunday topshiriqni internetdan ko‘chirib bo‘lmaydi. Chunki audio-podkastni o‘quvchining o‘zi yozishi, ryukzakdagi narsalarni o‘zining shaxsiy mantiqi asosida himoya qilishi kerak. Bu yondashuv adabiyot darslarini shaxsning intelektual, emotsional va hayotiy ko‘nikmalarini shakllantiruvchi amaliy maydonga aylantiradi.

Berilgan topshiriqlarni baholash pedagogikaning murakkab muammolaridan biri bo‘lib kelgan. An’anaviy baholash tizimi ko‘pincha o‘quvchining asar syujetini qanchalik eslab qolgani bilan o‘lchaydi, lekin uning qalbida kechgan tuyg‘ular, tanqidiy mushohada va badiiy didini tarozuga tortadigan mezon yo‘q. To‘g‘ri shakllantirilgan AI-prompting o‘qituvchiga baholash jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. Buni umumta’lim maktablarining 7-sinf “Adabiyot” darsligiga kiritilgan A.P. Chexovning “Xameleon” hikoyasi misolida o‘rgansak.

O‘qituvchi sun’iy intellektga aniq didaktik maqsadga yo‘naltirilgan prompt berish orqali o‘quvchining kognitiv, emotsional va kreativ darajasini o‘lchovchi formativ baholash mezonlarini yarata oladi. Bunda o‘qituvchi tomonidan generativ tizimga quyidagi prompt kiritiladi:

Kontekst: *Sen ta’limda formativ baholash, kognitiv psixologiya va geymifikatsiya bo‘yicha xalqaro darajadagi ekspertsan. Vazifang 7-sinf o‘quvchilarining A.P. Chexovning “Xameleon” hikoyasi yuzasidan bajargan ijodiy loyihalari (video, komiks yoki mantiqiy tahlil) uchun innovatsion baholash tizimini ishlab chiqish.*

Didaktik maqsad: *Baho o‘quvchini jazolamasligi, hozirgi holatini ta’kidlamasligi, balki uning o‘sish nuqtalarini ko‘rsatib berishi kerak. O‘quvchining asardagi satira va xameleonlik illatini qay darajada anglaganligi, kreativ yondashuvi va fikrni yetkazib berishini o‘lchovchi aniq mezonlarni yarat.*

Metodik cheklov: *Standart 2, 3, 4, 5 baholardan umuman foydalanma. Uning o‘rniga o‘quvchining erishgan darajasini belgilovchi qiziqarli nomlar va aniq baholash mezonini (check-list) tuz. Shuningdek, xatolarni ko‘rsatganda “yomon”, “qoniqarsiz” degan so‘zlarni ishlatma, rivojlanish uchun tavsiya shaklidagi ijobiy fikr-mulohazalar ber.*

Interfaol integratsiya: *ikkita raqamli baholash vositasini ishlab chiq.*

Endi sun’iy intellekt tomonidan tavsiya qilingan baholash mezonlari bilan tanishamiz.

1-jadval

“Xameleon” hikoyasi bo‘yicha o‘quvchilarning loyiha ishlarini baholash mezonlari

Baholash mezonlari	“Kuzatuvchi” darajasi	“Tahlilchi” darajasi	“Kreativ ijodkor” darajasi
1-mezon: Badiiy mohiyatni anglash	Voqeani to‘g‘ri bayon qilgan, lekin qahramonning xameleonligini faqat ob-havo bilan bog‘lagan, satiraning yashirin ma’nosi ochilmagan.	O‘quvchi qahramonning xameleonligini, ya’ni mansabdorlar oldida tilyog‘lamalik va xushomadgo‘ylik qilishini to‘g‘ri tushungan va tushuntirib bera olgan.	O‘quvchi hikoyadagi illatni nafaqat to‘g‘ri tushungan, balki uni bugungi kundagi real hayotiy misollar bilan mantiqan bog‘lab, mustaqil va teran xulosa chiqara olgan.

2-mezon: Ijro va kreativlik	Loyiha (komiks yoki video) oddiy va shoshilinchda tayyorlangan. Qahramonning ichki kechinmalari va hissiyotlari to‘liq ochib berilmagan.	Vazifa qiziqarli yondashuv bilan bajarilgan. Komiksda rasmlar o‘zaro mantiqiy bog‘langan yoki videoda o‘quvchining aktyorlik mahorati yaxshi ko‘rsatilgan.	Kutilmagan va o‘ta original yondashuv. O‘quvchi kadrlar, yuz ifodalari, yozuvlar va ovoz effektlaridan Chexov yumorini kuchaytirish uchun mukammal foydalangan.
3-mezon: Kommunikatsiya va dalillash	O‘zi yaratgan loyihasi haqida juda qisqa gapirgan. “Nima uchun aynan shunday qilding?” degan mantiqiy savolga qiynalib javob bergan.	O‘z fikrlarini aniq va ravon tushuntirgan. Nima sababdan aynan shu kadrlarni yoxud so‘zlarni tanlaganini ilmiy-badiiy asoslab bera olgan.	Nutqi mutlaqo ravon, adabiy tildan erkin foydalangan holda o‘z xulosalariga ishontira olgan va muhokamalardagi barcha savollarga to‘liq javob bergan.

Yuqorida keltirilgan baholash modeli adabiy ta’limni raqamlashtirish faqatgina elektron darsliklar yaratish emas, balki o‘qituvchining faoliyatini osonlashtirish va yanada samarali tashkil etish ekanligini ko‘rsatadi. Sun’iy intellekt taqdim etgan tayyor mezonlar asosida baholashda o‘quvchi o‘zining mustaqil fikri, badiiy idroki va kreativligi qadrlanayotganini his etadi. Zamonaviy adabiy ta’lim o‘quvchining yozma va og‘zaki nutqini, badiiy so‘z qudratini his etishini, 4K ko‘nikmalarini hamda darsdagi ijtimoiy-emotsional xulq-atvorini yaxlitlikda baholashni talab etadi. Ushbu murakkab pedagogik vazifani avtomatlashtirish va uning ilmiy mezonlarini yaratish maqsadida Gemini AI tizimiga quyidagi K-D-M-I konstruksiyasiga asoslangan maxsus so‘rov kiritildi:

Tadqiqot xulosalari shuni ko‘rsatadiki, generativ modellar imkoniyatlarini ta’limiy maqsadlarga to‘laqonli bo‘ysundiruvchi yagona ilmiy-metodik mexanizm – bu to‘g‘ri prompt yozishdir. Biz ishlab chiqqan K-D-M-I (kontekst, didaktik maqsad, metodik cheklov, interfaol integratsiya) modeli sun’iy intellektning cheksiz va ba’zan xatarli axborot oqimini maqsadli yo‘naltirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Alkaissi H. Artificial Hallucinations in ChatGPT: Implications in Scientific Writing/ H. Alkaissi, S.I. McFarlane // Cureus. – 2023. – Vol. 15, № 2. – e35179.

2. Crompton H. AI and English language teaching: Affordance and challenges/ H. Crompton, A. Edmett, N. Ichaporia, D. Burke // Journal of Educational Computing Research. – 2024. – Vol. 61, № 5. – P. 1008-1035.

3. Ekin S. Prompt engineering for ChatGPT: A quick guide to techniques, tips, and best practices/ S. Ekin // TechRxiv. – 2023. – P. 1-12.

4. Gallup, Walton Family Foundation. Teaching for Tomorrow: Unlocking Six Weeks a Year With AI/ Gallup, Walton Family Foundation // Gallup News. – 2025. – URL: https://news.gallup.com/poll/691967/three-teachers-weekly-saving-six-weeks-year.aspx

5. Holmes W. Artificial Intelligence in Education: Promises and Implications for Teaching and Learning/ W. Holmes, M. Bialik, C. Fadel. – Boston: Center for Curriculum Redesign, 2019. – 256 p.

6. Ji Z. Survey of Hallucination in Natural Language Generation / Z. Ji // ACM Computing Surveys. – 2023. – Vol. 55, № 12. – P. 1-38.

7. Lo C.K. What is the impact of ChatGPT on education? A rapid review of the literature / C.K. Lo // Education Sciences. – 2023. – Vol. 13, № 4. – P. 410.

8. Mollick E.R. Using AI to implement effective teaching strategies in classrooms: Five strategies, including prompts/ E.R. Mollick, L. Mollick // Social Science Research Network (SSRN). – 2023. – P. 1-21.

9. Sharples M. Towards social generative AI for education: theory, practices and ethics / M. Sharples // Learning: Research and Practice. – 2023. – Vol. 9, № 2. – P. 159-167.

10. White J. A prompt pattern catalog to enhance prompt engineering with ChatGPT/ J. White, Q. Fu, S. Hays // arXiv preprint arXiv:2302.11382. – 2023. – P. 1-15.